

xistickej estetiky sú veľké a táto kniha zasluhuje si pozornosť pracovníkov nášho umenia. Kniha T. Pavlova je svedectvom vysokej teoretickej úrovne bulharského marxistického myslenia.

E. Šimúnek

DOC. DR. FERDINAND BOURA, K FILOSOFICKÝM ZÁKLADŤM OBJEKTIVISMU
A KOZMOPOLITISMU V NAŠÍ PRÁVNÍ VEDE

Vydal Orbis v Prahe 1953. Strán 81.

Táto aktuálna a užitočná štúdia Ferdinanda Bouru vychádza z téz o filozofických základoch a povahe buržoázneho objektivismu a kozmopolitizmu, vyslovených na brnenskej ideologickej konferencii najmä L. Štollom. Autor skúma platnosť týchto téz v československej právnej teórii posledných desaťročí.

Autor sa zameriava najprv všeobecne na podstatu buržoázneho objektivismu a kozmopolitizmu a potom prechádza k rozboru brnenskej normatívnej teórie a k filozofujúcim pozitivistom v právnej teórii a zisťuje, že normatívna teória a pozitivismus boli hlavnými gnozeologickými prameňmi objektivismu a kozmopolitizmu v československej buržoáznej právnej teórii. Autor uzaviera svoju štúdiu výzvou, aby sa venovala väčšia pozornosť filozofickému vzdelaniu našich vedeckých pracovníkov, ak sa má viesť úspešný boj proti zvyškom objektivismu a kozmopolitizmu v našej právnej vede.

V úvodných kapitolách autor poukazuje na to, že buržoázny objektivismus a kozmopolitizmus má veľa masiek, ktoré sú symptómom bezvýhodnej krízy buržoáznej vedy a varuje, aby sme sa nedali zvädzať reklamnými heslami buržoáznych vedeckých smerov a snažili sa odhaliť ich reakčné jadro. Rozdiely medzi jednotlivými smermi buržoáznej ideológie, ako autor upozorňuje, spočívajú v podružných otázkach, no zhodujú sa tieto smery v otázkach zásadných, najmä v boji proti pokrokovej socialistickej filozofii a vede.

V ďalších kapitolách autor podrobil rozboru gnozeologické hľadiská československej buržoáznej právnej teórie a ukázal na zdroje, z ktorých vychádza objektivismus a kozmopolitizmus v právnej teórii. Kriticky rozoberá hlavné tézy normatívnej a pozitivistickej školy, ktoré ovládali myslenie našich právnikov posledných tridsiatich rokov. Žiadalo by sa však okrem gnozeologických koreňov viacej poukázať na spoločenskotriedne pramene utvárania právnych teórií v podmienkach prvej republiky a proti vývodom autora o „generačnej kritike“ (str. 50) bolo by možné uviesť niektoré námietky.

Autor správne konštatuje, že objektivismus je metodologickým produktom subjektívneho idealizmu, a kozmopolitizmus je dôležitým ideologickým nástrojom amerického imperializmu vo vede. Autor píše, že „protože subjektívni idealizmus již svou gnozeologickou podstatou vylučuje existenci objektivní reality a možnost objektivního, reálného poznání, nemá tento objektivismus pranic společného s objektivností. A tento gnozeologický subjektivismus v rouše methodického objektivismu není vůbec náhodným zjevem v buržoasní vědě — především ve filosofii a společ-

čenských viedach, v nichž hľadání pravdy smrteľne ohrozuje existenciu kapitalistickej spoločnosti." Podľa autora objektivizmus nemá celkom nič spoločného so skutočnou vedeckou objektivnosťou. Sem patria tak normatívci, ako aj pozitivistí, pretože stoja na stanovisku subjektívneho idealizmu, ktorý je úpadkovou filozofiou triedy nachodiacej sa v bezvýhodnej situácii. Autor na niekoľkých stranách rozoberá nezmyselnosť subjektívneho idealizmu a vysvetľuje vznik a vývin vedomia ako produkt vývinu vysokoorganizovanej hmoty, pričom by sa žiadalo poukázať aj na úlohu práce.

V rozbere brnenskej normatívnej teórie autor správne ukazuje, ako normatívci vyšli z novokantovského subjektívneho idealizmu a presvedčivo dokladá, že normatívny objektivizmus nie je nijakou nadtriednou a nadstraníckou metódou, ale bojovnou metódou buržoáznostraníckej právnej teórie, ktorá vôbec nie je vedecky objektivná pri posudzovaní základných teoretických otázok.

Rovnako buržoáznostranícky, ako autor presvedčivo dovodzuje, je aj druhý hlavný smer našej právnej vedy, totiž pozitivistický objektivizmus, ktorý svojou povrchnou opisnou metódou zahaľoval skutočné triedne rozpory odrážajúce sa v práve, a to tak, že vykladal buržoázne právo nie ako triedne, ale ako večné a všeobecné nadtriedne právo. Subjektívnoidealistickou je v podstate aj pozitivistická a novopozitivistická škola v našej právnej vede, ktorá neguje triednu funkciu buržoázneho práva a tým buržoázii fakticky slúži.

Autor výstižne uzaviera, že buržoázny objektivizmus je nevedeckou metódou, lebo jeho cieľom nie je objektívne poznanie skutočností, ale jej skresľovanie z hľadiska triedneho záujmu buržoázie a hovorí, že objektivizmus zamlčuje a zastiera skutočnosť, pričom sa odvoláva na Leninove slová, že tzv. nestraníckosť vo filozofii a vede je len úboho maskované lokajstvo idealizmu a fideizmu. Podľa Leninových slov, ktoré autor uvádza, „objektivistá tvrdí, že daný dejinný proces je nevyhnutný; materialista presne konštatuje danú spoločenskú formáciu a antagonistickej pomery, ktoré plodí. Objektivistá, keď dokazuje nutnosť početných daných faktov, vždy sa vystavuje nebezpečenstvu, že sklzne k náhľadu zástancu týchto faktov; materialista odhaľuje triedne rozpory a tým definuje svoj náhľad..." Treba súhlasiť so slovami autora, že marxizmus má plnú pravdu, ak označuje objektivizmus za holý dôsledok buržoázneho triedneho subjektivismu, za výraz úpadku buržoáznej filozofie a vedy.

Autor tiež správne taxuje objektivistov, že degragovali vedu na registračnú funkciu, že ich veda nepreniká do hlbokej podstaty skutočností a nepátra po jej zákonitostiach. Zatiaľ skutočný vedecký výskum sa nevyčerpáva opisom „faktov", ale hľadá sa dopátrať podstatných vzťahov a zákonitostí skutočností, lebo len to uschopňuje vedca dobre sa vyznať vo faktoch. Objektivistá sa obmedzujú, ako autor zdôrazňuje, len na mechanický opis faktov podľa určitých subjektívnych registračných princípov. Ak tu objektivisti konštatujú nejakú „obecnú" zákonitosť, je ona vždy konštrukciou na základe určitého subjektívneho postoja, pričom tento postoj je uvedomele či neuvedomele determinovaný spoločenskotriednou príslušnosťou objektivistu.

Treba s autorom súhlasiť, že jedine hlbšie preniknutie do základných princípov dialektického a historického materializmu môže oslobodiť našich vedeckých pracovníkov na poli práva od zvyškov objektivizmu a pokryteckého kozmopolitizmu,

že jedine dôkladné a tvorivé zvládnutie princípov dialektického a historického materializmu pomôže postaviť našu právnu vedu na skutočne vedecké základy a pomôže zabezpečiť jej ďalší rozvoj.

Ak buržoázna spoločnosť v epoche imperializmu stratila akékoľvek vývinové perspektívy a tým sa ocitla v slepej uličke i jej veda, robotnícka trieda má bytostný záujem na rozvoji skutočnej objektívnej vedy, pretože skutočná veda jej pomáha k víťazstvu spoločnosti bez vykorisťovania, k víťazstvu socializmu.

I. Hrušovský.

ČESKÁ FILOZOFICKÁ TVORBA

Teoretické rozvíjanie marxizmu-leninizmu a jeho aplikácia na konkrétne problémy je predmetom štyroch prác. Molodcevova brožúra *Marxistická dialektika o vzájomné súvislosti a vzájomné podmienenosti prírodných a spoločenských javů* (Praha, ÚV KSČ, 54 strán, 2.50 Kčs) je všeobecným úvodom do danej problematiky. Proti jednotlivým koncepciám nemarxistickej filozofie, ktorá buď podriaďuje prírodné javy spoločenským (idealizmus) alebo spoločenské prírodným (vulgárny materializmus) alebo prosto popiera ich súvis, stavia marxizmus na ich jednote, nezanebávajúc pritom ich kvalitatívnu odlišnosť. — Iná sovietska brožúra (N. I. Boldyrev *Otázky výchovy komunistické mravnosti*, Praha SNPL, 266 strán, 14.60 Kčs) sa zaoberá morálnou výchovou. Teoretický výklad je sprevádzaný praktickými úlohami komunistickej morálnej výchovy a mnohými príkladmi.

Vladimír Pachman podáva v práci *Boj marxizmu-leninizmu proti oportunistu v odborovom hnutí* (Praha, Práce, 195 strán, 14.20 Kčs) návod pre poznanie taktiky oportunistov a metódy boja s nimi. Vychádza z funkcie odborov v ľudovej demokracii — starostlivosť a výchova pracujúcich, rozoberá jednotlivé formy oportunistizmu, rozšíreného v odboroch kapitalistických krajín: reformizmus, „žlté“ odbory, fašistický syndikalizmus a anarchosyndikalizmus a uvádza ich triedne korene. Spomína boj KSSS proti Trockému, Bucharinovi a tzv. robotníckej opozícii a predfebruárový odborový oportunistu u nás.

Na brnenskú ideologickú konferenciu nadväzuje brožúra Ferdinanda Bouru *K filozofickým základom objektivismu a kozmopolitizmu v našej právnej viede* (Praha, Orbis, 81 strán, 9 Kčs). Odhaľuje triednosť buržoázných právnych smerov u nás za predmnichovskej republiky: brnenskej normologickej školy, ktorá vyšla z novokantizmu a sociologizujúcich novopozitivistov. Ich filozofické a noetické základy sú v podstate tie isté, totiž idealizmus; objektivismus a kozmopolitizmus sú jeho dôsledkami v danej spoločenskej situácii. Práca objasňuje pojem vedeckej objektívnosti a stranickosti a tým pomáha prekonať zvyšky buržoáznej právnej vedy.

Zhrnutie menších historických prác akademika Zdeňka Nejedlého, nazvané *O smyslu českých dějin* (Praha, SNPL, 266 strán, 14.60 Kčs) je rozdelené na štyri časti: prvá vysvetľuje známy spor o zmysel českých dejín medzi Masarykom a Pekařom, druhá hodnotí národnú historiografiu, tretia obsahuje články proti fašizmu a nacionalizmu buržoázie, posledná povojnové prednášky o súvise komunistického hnutia s pokrokovými tradíciami, ktoré vyšli aj v osobitnej brožúre. Pre Nejedlého nie sú dejiny